

Пекна Г.Б.

кандидат економічних наук, доцент
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна
e-mail: HalynaPB@krok.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4902-6052>

Хоменко А.М.,

студентка, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК» м. Київ, Україна
e-mail: khotenkoam@krok.edu.ua

ВИДАТНІ ЕКОНОМІСТИ «КИЇВСЬКОЇ ШКОЛИ ЕКОНОМІКИ» СЕРЕДИНИ ХІХ СТ. ТА ЇХ ВНЕСОК У СВІТОВУ ЕКОНОМІЧНУ НАУКУ

Анотація. Тези висвітлюють головні питання історії економіки й економічної думки України середини ХІХ ст. та їх внесок у світову економічну наукову думку. Викладено о узагальнення історичних аспектів формування економічної науки вітчизняної науки в даних період часу.

Ключові слова: економічна наука, світова економічна думка, економічні концепції, Київська школа економіки, західні економічні теорії, економічна свобода, економічні цикли, споживча поведінка, математичні моделі.

Київська школа економіки є важливою частиною розвитку економічної науки у Східній Європі. Вона включає в себе низку видатних науковців, які зробили значний внесок у світову економічну думку. Представники цієї школи не лише розвивали теоретичні засади економічної науки, а й активно впливали на державну політику, займаючи високі посади в урядових структурах. До Київської школи економіки відносять таких науковців, як Іван Вернадський, Микола Бунге, Дмитро Піхно, Олександр Білімович, Євген Слуцький, Михайло Іванович Туган-Барановський. Вони працювали в Київському університеті та сприяли впровадженню нових економічних концепцій, які випереджали свій час.

Розглянемо видатних представників Київської школи економіки.

Іван Вернадський (1821–1884) – зробив важливий внесок у розвиток економічної науки, особливо у сфері ринкових відносин, фінансів та статистики. Він підтримував економічний лібералізм, виступав за мінімальне втручання держави в економіку та розвиток вільної торгівлі. Аналізував аграрний сектор, доводячи необхідність скасування кріпосного права та впровадження ринкових механізмів. Також сприяв розвитку економічної статистики, використовуючи її для аналізу економічних процесів. Як професор Київського університету, він впроваджував західні економічні теорії в освіту. Окрім цього, досліджував фінансову систему й пропонував

реформи в податковій та банківській сферах. Його ідеї залишаються актуальними й сьогодні, особливо щодо економічної свободи, ринкових реформ та розвитку фінансів. [1]

Микола Бунге (1823–1895) – був відомим економістом, фінансистом та державним діячем Російської імперії. Він зробив значний внесок у розвиток економічної науки, зокрема у сфері грошей і кредиту. Його праці, такі як «Теорія кредиту» (1852), «Гармонія господарських відносин» (1860), мали великий вплив на розвиток економічної думки. Бунге також відіграв важливу роль у реформах кінця XIX століття, працюючи міністром фінансів та очолюючи Кабінет міністрів. Саме за його ініціативи були проведені фінансові реформи, що сприяли розвитку промисловості та банківської системи. Окрім цього, він був одним із засновників Київської економічної школи, де об'єднував навколо себе молодих науковців. Його ідеї та дослідження вплинули на розвиток економічної теорії не лише в Російській імперії, а й у всьому світі. [2]

Дмитро Піхно (1853–1913) – видатний український економіст, публіцист і державний діяч. Він був учнем Миколи Бунге та продовжував розвивати його ідеї. У 1890 році Піхно опублікував книгу «Основи політичної економії», де виклав засади економічної теорії, розробленої в Київському університеті. У своїх дослідженнях Піхно аналізував економічні категорії через взаємодію попиту і пропозиції та дії ринкових механізмів. Він також розробляв засади застосування економіко-математичного моделювання в дослідженнях господарських процесів, що стало підґрунтям для розвитку фінансового менеджменту в Україні. Крім наукової діяльності, Піхно займався публіцистикою та брав активну участь у державних справах, що свідчить про його вагомий внесок у розвиток економічної думки та практики в Україні кінця XIX – початку XX століття. [3]

Олександр Білімович (1863–1938) – український економіст, викладач і публіцист. Навчався в Київському університеті, де пізніше викладав. Після еміграції працював у Європі та США, викладав у Люблянському та Каліфорнійському університетах. Він досліджував фінанси, критикував марксизм, вивчав кооперацію та радянське господарство. Підтримував ідею "соціального капіталізму" – рівноправного партнерства між всіма учасниками виробництва. Розвивав теорію граничної корисності, аналізував, як витрати виробництва впливають на ціноутворення, і вважав, що ціна продукту визначається факторами виробництва. Також Білімович вивчав застосування математики в економіці, моделював економічні процеси й аналізував "Економічну таблицю" Кене. Його ідеї вплинули на розвиток світової економічної науки, особливо в питаннях розподілу прибутку, ринкової рівноваги та ролі державного регулювання. [4]

Євген Слуцький (1880–1948) – видатний український економіст, математик і статистик. Навчався та викладав у Київському університеті. Його

дослідження стали основою сучасної мікроекономіки та економіко-математичного аналізу. У праці «До теорії збалансованого бюджету споживача» (1915) він математично обґрунтував, як змінюється попит залежно від доходу та цін, сформулювавши «рівняння Слуцького», яке й досі використовується для аналізу споживчої поведінки. Також зробив значний внесок у математичну статистику, досліджуючи кореляцію та випадкові процеси, що стали основою для сучасної економетрики та фінансової математики. У 1926 році він розробив ідеї, що стали передумовою для створення теорії стохастичних процесів. Незважаючи на значний внесок у науку, його праці отримали світове визнання лише через десятиліття після його смерті. Сьогодні його відкриття активно застосовуються в економіці, статистиці та інших науках. [5]

Михайло Іванович Туган-Барановський (1865–1919) – відомий український економіст, міністр фінансів УНР і дослідник економічних криз. Він одним із перших у світі пояснив, чому виникають циклічні кризи в економіці, і показав, що вони пов'язані з нерівномірними інвестиціями у виробництво. Одна з його головних праць – «Промислові кризи в сучасній Англії» (1894), яка стала основою для дослідження економічних циклів. Також він вивчав кооперацію і вважав, що вона може допомогти подолати бідність та економічну нерівність. Окрім науки, Туган-Барановський брав активну участь у політичному житті – працював міністром фінансів Центральної Ради та допомагав створювати Українську Академію Наук. Його ідеї вплинули на розвиток світової економічної думки та лягли в основу досліджень економічних криз. [6]

Представників Київської школи економіки об'єднували кілька важливих рис:

1. Новаторські ідеї – їхні праці відповідали найновішим для того часу економічним концепціям і навіть випереджали їх.
2. Поєднання теорії та практики – більшість із них не лише займалися наукою, а й працювали в урядових структурах, впроваджуючи свої ідеї в економічну політику.
3. Підтримка реформ – вони виступали за розвиток ринкових відносин, модернізацію економіки та фінансової системи.
4. Патріотизм – ті, хто дожили до часів УНР, підтримували молоду державу, сприяючи розвитку її наукових і освітніх установ.

Висновки. Київська школа економіки відіграла важливу роль у розвитку економічної науки та вплинула на світову економічну думку. Її представники не тільки створювали нові теорії, але й застосовували їх на практиці, працюючи в державних установах та впроваджуючи реформи. Вчені цієї школи досліджували різні аспекти економіки: Бунге – гроші й кредит, Піхно та Вернадський – ринкові механізми, Слуцький – математичні моделі, Туган-Барановський – економічні цикли. Вони робили акцент на

розвитку ринкових відносин, модернізації економіки та фінансових систем. Завдяки цим економістам Київ став важливим центром економічної науки. Їхні дослідження залишаються актуальними й сьогодні, а їхні ідеї вплинули на формування сучасних економічних теорій.

Список використаних джерел

1. Український інститут національної пам'яті «1821 – народився Іван Вернадський, вчений-економіст», URL: <https://uinp.gov.ua/istorychnyy-kalendar/cherven/5/1821-narodyvsya-ivan-vernadskiyy-vchenyy-ekonomist>
2. Київський національний університет імені Тараса Шевченка «Бунге Микола Християнович», URL: <https://knu.ua/ua/geninf/history-rectors/bunge/> (Джерело інформації: Ректори Київського університету. 1834-2006 / КНУТШ; В.В. Скопенко, В.А. Короткий, Т.В. Табенська, І.І. Тіщенко, Л.В. Шевченко. – Київ : Либідь, 2006. – С. 85-89.)
3. Я. В. Швець студ. I курсу спеціальність «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» Науковий керівник: к. е. н., доц. Л. Є. Борисова «ВКЛАД ВІТЧИЗНЯНИХ ВЧЕНИХ У ФІНАНСОВУ НАУКУ», URL: <https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/230859b5-e046-4f8f-bdbe-4e0a3b571d9d/content>
4. Енциклопедія сучасної України «Білімович Олександр Дмитрович», URL: <https://esu.com.ua/article-40109> (Білімович Олександр Дмитрович / К. А. Гордіца // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2003.)
5. Наукова бібліотека «Слуцький Євген Євгенович», URL: http://wiki.kneu.edu.ua/EcoOpinionOfUkr/index.php/%D0%A1%D0%BB%D1%83%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%84%D0%B2%D0%B3%D0%B5%D0%BD_%D0%84%D0%B2%D0%B3%D0%B5%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87 (19 жовтня 2022)
6. Український інститут національної пам'яті «1865 – народився Михайло Туган-Барановський, економіст, міністр фінансів Центральної Ради», URL: <https://uinp.gov.ua/istorychnyy-kalendar/sichen/20/1865-narodyvsya-myhaylo-tugan-baranovskyy-ekonomist-ministr-finansiv-centralnoyi-rady>